

Laura Ingalls Wilder

Pieni talo preerialla

TAMMI

Laura Ingalls Wilder

Pieni talo preerialla

Kuvittanut Garth Williams

Suomentanut S. S. Taula

TAMMI / HELSINKI

Laura Ingalls Wilderin Pieni talo -kirjasarja ilmestyi alun perin vuosina 1932–1943, ja sen teokset kuvaavat vuosien 1871–1885 tapahtumia Yhdysvaltojen Keskilännessä. Sarjan kirjat on suomennettu vuosina 1961–1974 ja ne julkaistaan nyt uudelleen sellaisenaan. Teokset ovat maailmankirjallisuuden klassikoita ja oman aikansa näköisiä, joten jotkin ilmaiset saattavat tuntua nykyajan lukijasta epämukavilta.

Sarjan osat julkaisujärjestyksessä:

Pieni talo suuressa metsässä, suomentanut Heidi Järvenpää
(Little House in the Big Woods, 1932)

Farmarin lapset, suomentanut Leif Forsblom (Farmer Boy, 1933)

Pieni talo preerialla, suomentanut S.S.Taula (Little House on the Prairie, 1935)

Luumujen poukama, suomentanut Heidi Järvenpää (On the Banks of Plum Creek, 1937)

Hopeajärven rannalla, suomentanut Heidi Järvenpää (By the Shores of Silver Lake, 1939)

Pitkä talvi preerialla, suomentanut Esko Jämsén (The Long Winter, 1940)

Pieni kaupunki preerialla, suomentanut Inkeri Pitkänen (Little Town on the Prairie, 1941)

Onnen kultaiset vuodet, suomentanut Inkeri Pitkänen (These Happy Golden Years, 1943)

Amerikkalainen alkuteos *Little House on the Prairie* ilmestyi 1935

Text copyright © 1935 Laura Ingalls Wilder

Copyright renewed © 1963 by Roger L. MacBride

Pictures copyright © 1953 by Garth Williams

Suomenkielinen laitos © Tammi 2021

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

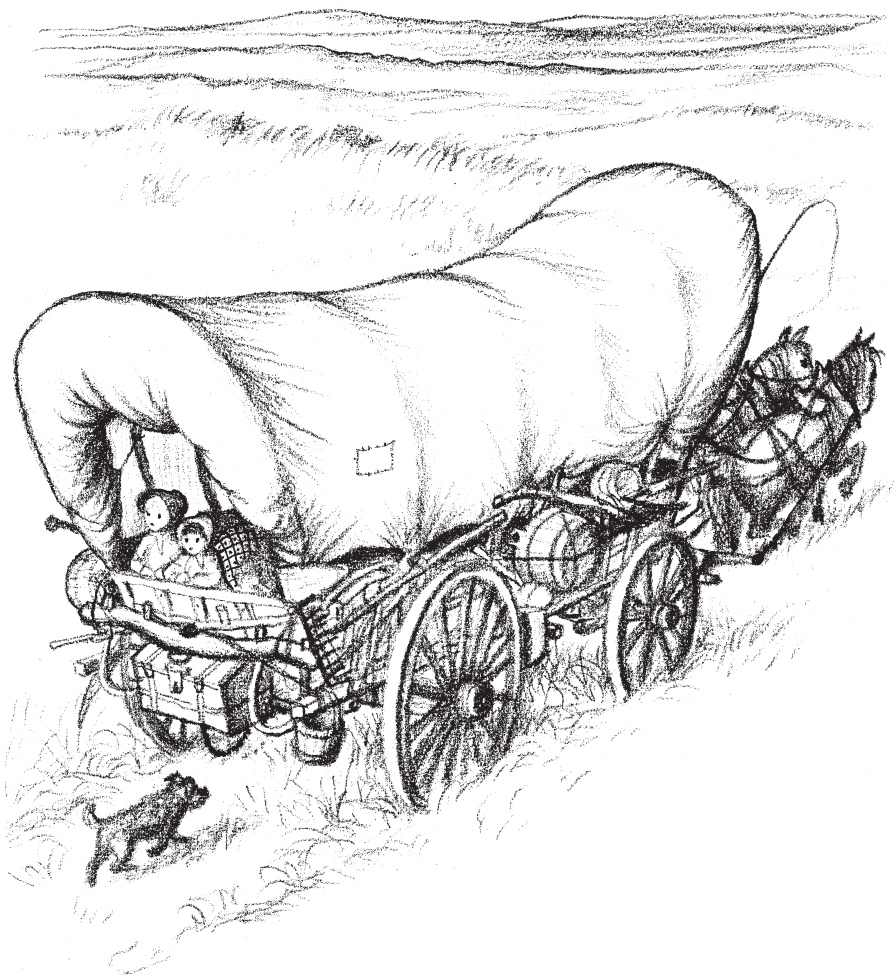
ISBN 978-952-04-3463-2

Painettu EU:ssa

Sisällys

1. Länttä kohden 7
2. Virran poikki 22
3. Leiri suurella preerialla 34
4. Päivä preerialla 44
5. Talo preerialla 58
6. Majanmuutto 77
7. Susilauma 86
8. Kaksi lujaa ovea 105
9. Takkavalkea 113
10. Katto ja lattia 126
11. Intiaanien vierailu 138
12. Raikasta juomavettä 153
13. Texasin nautoja 167
14. Intiaanien leiripaikka 177
15. Vilutauti 187
16. Tulipalo savupiipussa 204
17. Isä käy kaupungissa 214
18. Pitkä intiaani 230
19. Herra Edwards kohtaa joulupukin 241
20. Öinen kiljahdus 255
21. Intiaanien jamboree 265
22. Preeriapalo 276
23. Intiaanien sotahuuto 289
24. Intiaanit ratsastavat pois 304
25. Masentava uutinen 314
26. Eteenpäin 324

1.

LÄNTTÄ KOHDEN

Kauan aikaa sitten, kun nykyiset isoisät ja isoäidit vielä olivat pikkupoikia ja pikkutyttöjä tai ihan pieniä sylivauvoja tai eivät olleet edes syntyneetkään, lähtivät isä ja äiti ja Mary ja Laura ja Carrie-vauva Wisconsinin suuressa metsässä olevasta talostaan. He ajoivat pois, ja talo jäi yksinäisenä ja autiona isojen puiden väliin raivatulle aukiolle, eivätkä he nähneet sitä enää koskaan.

He aikoivat siirtyä intiaanien asuinsijoille. Isä sanoi, että suurissa metsissä oli nykyään liian paljon väkeä. Laura kuuli usein kirveen kilkettä, eikä siellä äännellyt isän kirves, tai laukauksen, joka ei ollut isän

ampuma. Pienen talon ohi kulkeva polku oli muuttunut maantiekseksi. Melkein joka päivä keskeyttivät Laura ja Mary leikkinsä ja jäivät kummissaan tuijottamaan vankkureita, jotka hitaasti rämisivät eteenpäin tietä pitkin.

Villieläimet eivät enää viihtyneet seudulla, jossa oli niin paljon ihmisiä. Isäkään ei viihtynyt siellä. Hänelle oli mieleen semmoinen seutu, missä villieläimet eivät olleet oppineet pelkäämään. Hän halusi nähdä pieniä kauriinvasoja, jotka emoineen kurkistelivat häntä puiden siimeksestä, ja lihavia, laiskoja karhuja, jotka söivät marjoja metsän mättäiltä.

Pitkinä talvi-iltoina hän kertoi äidille Lännen oloista. Maaperä oli Lännessä tasaista, eikä siellä ollut ollenkaan metsää. Ruoho kasvoi reheväksi ja korkeaksi. Villieläimet kuljeskelivat pitkin aavikkoa kuten näköpiirin taakse ulottuvalla karjalaitumella, eikä siellä ollut vakinaista asutusta. Siellä eli vain intiaaneja.

Eräänä loppupalven päivänä isä sanoi äidille:

– Jos sinulla ei ole mitään asiaa vastaan, niin minä olen ajatellut, että me muuttaisimme Länteen. Minulla on jo ostaja tälle talolle, ja me voimme myydä sen nyt niin hyvällä hinnalla, että parempaa tilaisuutta tuskin myöhemminkään tulee. Saamme tarpeeksi ra-

haa päästäksemme alkuun uudessa maanääressä.

– Voi, Charles, täytyykö meidän välttämättä lähteä aivan heti? sanoi äiti. Sää oli kovin kylmä, ja sisällä oli lämmintä ja viihtyisää.

– Jos lähdemme tänä vuonna, niin meidän täytyy lähteä heti, sanoi isä. – Emme pääse Mississippi-joen yli sitten kun jäät eivät enää kestä.

Ja niin isä myi heidän pienen talonsa. Hän myi lehmät ja vasikat. Hän valmisti kaaria hikkoripuusta ja kiinnitti ne vankkurien laidasta toiseen. Äidin avulla hän pingotti valkoisen purjekangaskuomun niiden yli.

Aamun harmaassa sarastuksessa äiti ravisteli lempeästi Marya ja Lauraa, kunnes sai heidät jalkeille. Takkatulen ja kynttilöiden valossa hän pesi ja kampasi heidät ja puki heidät hyvin lämpimästi. Hän veti heidän pitkien punaisten flanelialusvaatteittensa päälle villaiset housut ja villapuvun ja pitkät villasukat. Hän auttoi heidän ylleen päällystakin ja jäniksenahkaisen hilkan ja punaiset villalapaset.

Koko pienen talon sisustus oli sullottu vankkureihin, lukuun ottamatta vuoteita ja pöytiä ja tuoleja. Niitä heidän ei tarvinnut viedä mennessään, koska isä voisi nikkaroida uusia tarpeen mukaan.

Maata peitti ohut lumikerros. Ilma oli tyyni ja kylmä ja pimeä. Alastomat puut kohottivat latvojaan koleasti kiiluvia tähtiä kohti. Mutta idässä alkoi taivaanranta vaaleta, ja harmaassa metsässä tuikahteli monen lähestyvän lyhdyn valoa. Se tuli ajoneuvoista, jotka toivat paikalle isoisää ja isoäitiä ja tätejä ja setiä ja serkkuja.

Mary ja Laura puristivat lujasti riepunukkejaan eivätkä virkkaneet sanaakaan. Serkut seisoivat heidän ympärillään ja tuijottivat heitä. Isoäiti ja kaikki tädit

halailivat ja suutelivat heitä yhä uudestaan ja uudestaan ja sanoivat hyvästi ja näkemiin.

Isä ripusti luodikkonsa kannatinkaareen purjekangaskatoksen sisäpuolelle, mistä saattoi saada sen nopeasti käsiinsä ajopukilta nousematta. Hän ripusti luotipussinsa ja ruutisarvensa aseiden viereen. Hän sovitte viulukotelonsa huolellisesti pielusten väliin, niin ettei vankkureiden tärinä vahingoittaisi viulua. Sedät auttoivat häntä valjastamaan hevoset. Kaikkien serkkujen käskettiin suudella Marya ja Lauraa, ja he tottelivat. Isä nosti ensin Maryn ja sitten Lauran maasta ja

asetti heidät vankkurien perällä olevalle vuoteelle. Hän auttoi äitiä kapuamaan ajopukille, ja isoäiti ojensi Carrie-vauvan äidille. Isä heilautti itsensä äidin viereen, ja Jack, heidän koiransa, puikahti vankkurien alle.

Ja niin he sitten lähtivät pienestä hirsitalosta koko perhe. Ikkunoiden edessä oli luukut, joten pieni talo

ei voinut katsella heidän lähtöään. Se jäi seisomaan paaluaidan taa, kahden suuren tammen väliin, joiden vihreän lehväkatoksen alla Maryllä ja Lauralla oli ke-säisin ollut kotileikkinsä. Eivätkä he enää sen koom-min nähneet pikku taloa.

Isä lupasi, että kunhan he ehtisivät Länteen, niin Laura saisi nähdä ”papuusin”.

– Mikä se papuusi on? kysyi Laura, ja isä selitti:
– Papuusi on pieni ruskea intiaanivauva.

He ajoivat pitkän taipaleen lumisten metsien hal-ki, kunnes viimein tulivat Pepinin kaupunkiin. Mary ja Laura olivat käyneet siellä kerran ennenkin, mut-ta nyt se vaikutti aivan erilaiselta. Kauppapuodin ja kaikkien asuinrakennusten ovet olivat kiinni, puun-kannoilla oli lumihattu päässään, eikä ulkosalla ollut leikkiviä lapsia. He näkivät vain pari kolme miestä, joilla oli yllään pitkävartiset nauhakengät ja turkislak-ki ja kirkkaanruudullinen nuttu.

Äiti ja Mary ja Laura söivät vankkureissa leipää ja vaahterasiirappia, hevoset rouskuttivat maissia tur-paan kiinnitetystä jyväpussista ja sillä välin hieroi isä puodissa vaihtokauppaa turkisvarastostaan, valiten tilalle tavaroita, jotka olisivat heille tarpeen matkal-la. He eivät voineet viipyä pitkää aikaa kaupungissa,

koska heidän täytyi jo samana päivänä ennättää järven taa.

Valtavan suuri järvi levisi sileänä, valkoisena tasan konna aina harmaan taivaan rajalle saakka. Järven poikki kulki kärrynpyörien uurtama ura, mutta sen päätekohtaa he eivät vielä pystyneet näkemään. Se tuntui johtavan vain tyhjyyteen.

Isä ajoi vankkurit jälle seuraten entistä uraa. Hevosten kaviot kalskuivat kumeasti, vaununpyörät kirskuivat. Kaupunki muuttui yhä pienemmäksi ja pienemmäksi heidän takanaan, kunnes korkea kauppapuotikin oli vain peukalonpään kokoinen. Heidän ympärillään ei ollut mitään muuta kuin autio, äänetön lumilakeus. Laura ei pitänyt siitä ollenkaan. Mutta isä istui kuskinpukilla ja Jack oli vankkurien alla, ja Laura tiesi, ettei mikään vaara voinut silloin uhata häntä.

Viimein alkoivat ajoneuvot nousta loivaa ranta-äyrästä, ja pian näkyi jo puitakin. Ja puiden keskellä oli pieni hirsimökki. Niin että Laura alkoi tuntea olonsa rauhallisemmaksi.

Mökissä ei ollut asukkaita, se oli tarkoitettu vain matkustavaisten levähdyspaikaksi. Se oli hyvin pieni ja sisältä omituisen näköinen suurine avotakkoi-

neen ja seiiniä kiertävine makuulavoineen. Mutta sielä oli lämmintä, kun isä oli sytyttänyt kelpo roihun takkaan. Sinä yönä nukkuivat Mary ja Laura ja Carrie-vauva äidin kanssa vuoteessa, joka oli laitettu lattialle tulen hohteeseen, mutta isä nukkui vankkureissa vartioidakseen sekä sitä että hevosia.

Yöllä outo ääni herätti Lauran. Se muistutti laukausta, mutta oli terävämpi ja pitempi kuin laukaus. Hän kuuli sen kerran toisensa jälkeen. Mary ja Carrie nukkuivat makeasti, mutta Laura ei saanut unta, ennen kuin äidin ääni kuului lempeänä pimeydestä. – Rupea rauhassa nukkumaan, Laura, sanoi äiti. – Se on vain jään paukahtelua.

Seuraavana aamuna isä sanoi: – Onni, että pääsimme järven poikki eilen, Caroline. En ollenkaan ihmettelisi, vaikka jäät särkyisivät tänään. Olemme lähteneet liikkeelle viime tingassa, mutta kaikeksi onneksi jää ei alkanut halkeilla silloin kun vielä olimme järvellä.

– Ajattelin sitä itsekseni eilen, Charles, sanoi äiti hiljaa.

Laura ei ollut ajatellut asiaa aikaisemmin, mutta nyt hän alkoi kuvitella, mitä olisi tapahtunut, jos jää olisi murtunut vankkurien alla ja he kaikki olisivat

vajonneet kylmään veteen keskellä valtavaa järveä.

– Nyt sinä säikytit tytön, Charles, sanoi äiti, ja isä sieppasi Lauran turvalliseen, voimakkaaseen syliinsä.

– Me olemme päässeet Mississipin yli! sanoi hän rutistaen tyttärtään riemukkaasti. – Mitäs sinä siitä arvelet, pikku piiperöinen? Onko sinusta mukavaa päästä Länteen, missä intiaanit asuvat?

Laura sanoi, että oli, ja hän kysyi, joko he olivat eh-
tineet intiaanien maahan. Mutta niin ei ollut laita, he
olivat nyt Minnesotassa.

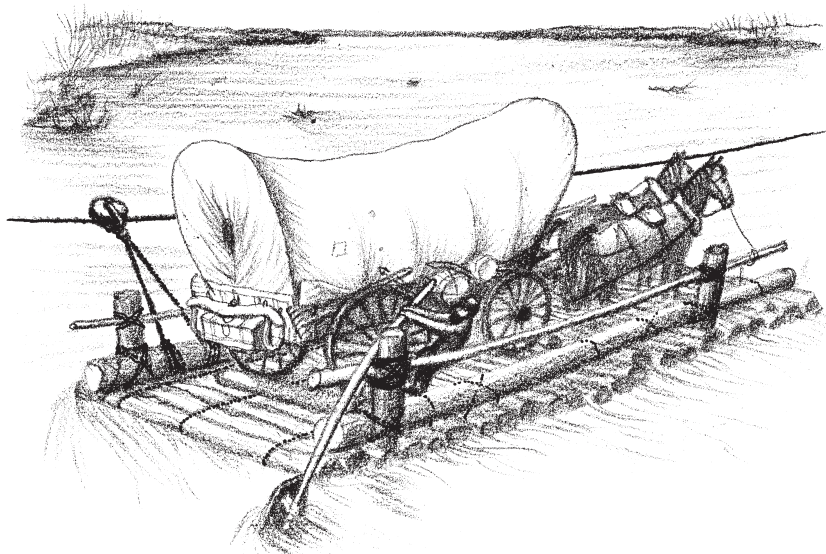
Intiaanien asuinsijoille oli pitkä, pitkä matka. Mel-
kein joka päivä hevoset vetivät vankkureita niin kauas
kuin jaksoivat. Melkein joka päivä isä ja äiti leiriytyi-
vät uuteen paikkaan. Välillä heidän täytyi viipyä usei-
ta päiviä samassa leirissä, kun jokin virta tulvi eivätkä
he päässeet sen yli ennen kuin vesi oli laskenut. He
kulkivat niin monen joen poikki, ettei niiden lukua
jaksanut enää pitää mielessään. He näkivät monenlai-
sia metsiä ja kukkuloita sekä outoja tienoita, joissa ei
kasvanut ollenkaan metsää. He ajoivat jokien yli suu-
ria puusiltoja pitkin, ja he saapuivat leveälle keltaiselle
joelle, jonka yli ei ollut siltaa.

Se oli Missouri. Isä ohjasi vankkurit lautalle, ja he
kaikki istuivat hiljaa paikoillaan sillä välin kun lautta

irtaantui keinahdellen rannasta ja kulki hitaasti vyöryvän, mudankeltaisen vesivuoteen poikki.

Taas kului useita päiviä, ja sitten he tulivat uudelleen kukkulamaastoon. Eräässä laaksossa vankkurit takertuivat syvään, mustaan mutaan. Ei ollut mitään paikkaa, mihin olisi voinut laittaa leirin ja sytyttää nuotion. Kaikki oli kostea ja koleaa ja kurjaa, mutta heidän oli pakko jäädä siihen missä olivat ja syödä vain kylmää ruokaa.

Seuraavana päivänä isä löysi erään kukkulan rinneeltä paikan, johon he saattoivat leiriytyä. Sade oli lakanut, mutta heidän täytyi odottaa kokonainen viik-

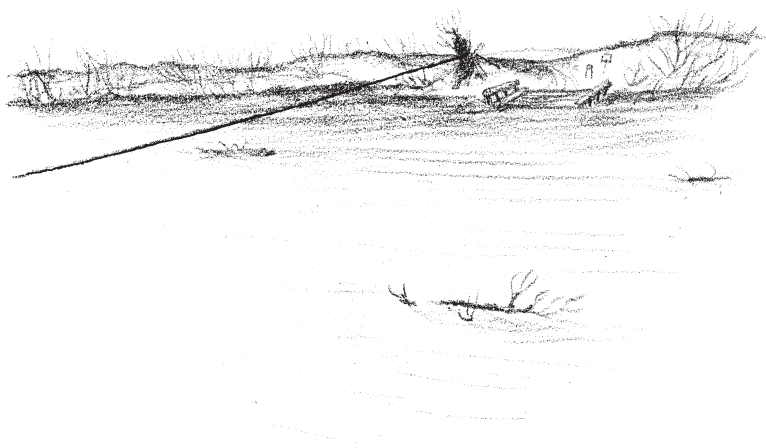

ko ennen kuin joki laski ja muta kuivui, niin että isä sai kaivetuksi pyörät esiin ja he pääsivät jatkamaan matkaa.

Eräänä päivänä heidän odotusaikanaan tuli muuan pitkä, laiha mies metsästä ratsastaen mustalla ponilla. Hän ja isä puhelivat vähän aikaa, sitten he lähtivät metsään yhdessä, ja kun he palasivat, kumpikin ratsasti mustalla ponilla. Isä oli vaihtanut väsyneet ruskeat hevoset poneihin.

Ne olivat kerrassaan kauniita pikku hevosia, ja isä sanoi, että ne eivät olleet oikeita poneja vaan Lännen mustangeja. – Ne ovat vahvoja kuin muuli ja kilttejä

kuin kissanpoika, sanoi isä. Niillä oli suuret, lempeät, ystävälliset silmät, ja pitkä harja sekä häntä ja solakat sääret ja pienet kaviot, joilla ne juoksivat paljon nopeammin kuin suurten metsien hevoset.

Kun Laura kysyi niiden nimiä, isä sanoi, että hän ja Mary saisivat keksiä niille nimet. Silloin risti Mary toisen Pateksi ja Laura toisen Poteksi. Kun virran kohina oli hiukan vaimentunut ja tie kuivahtanut, kaivoi isä vankkurit mudasta. Hän valjasti Poten ja Paten niiden eteen, ja sitten he lähtivät kaikki yhdessä eteenpäin.

He olivat tulleet kuomuvankkureillaan koko pitkän matkan Wisconsinin suurista metsistä, Minnesotan ja Iowan ja Missourin halki. Koko tuon pitkän taipaleen oli Jack hölkyttänyt vaunujen alla. Nyt heidän oli lähdettävä pyrkimään Kansasin poikki.

Kansas oli loputonta tasankoa, jota tuulessa huoja-juva korkea ruohikko peitti. Päivän toisensa jälkeen he vaelsivat eteenpäin eivätkä nähneet muuta kuin keinuvia ruohonkorsia sekä mittaamattoman avaran taivaankannen. Taivas kaartui tasangolle piirtäen täydellisen ympyränkehän, ja vankkurit olivat täsmälleen ympyrän keskipisteessä.

Päivät päästään Pote ja Pate kulkivat eteenpäin ravaten ja kävellen ja taas ravaten, mutta eivät vain

päässeet ympyrän keskipisteestä. Kun aurinko laski, ympyrä piiritti heidät edelleen ja taivaanranta oli ruusunpunainen. Sitten maa muuttui hitaasti mustaksi. Tuuli alkoi huokailla ruohikossa. Nuotiotuli oli kovin pieni ja vähäpätöinen niin suuren autiuden keskellä. Mutta taivaankannesta riippui isoja tähtiä kimallellen niin lähellä, että Laurasta melkein näytti siltä kuin ne olisivat olleet käden ulottuvilla.

Seuraavana päivänä oli maa taas samanlainen, taivas samanlainen, ympyrä muuttumaton. Laura ja Mary alkoivat kyllästyä niihin kaikkiin. Ei ollut mitään uutta tekemistä, mitään uutta katseltavaa. Vau-
nujen perällä oleva vuode oli siististi peitetty harmaalla huovalla, ja Laura sekä Mary istuivat sen päällä. Vankkurikatoksen reunat oli kierretty käärölle ja sidottu kaarien puoliväliin, niin että preeriatuuli pääsi puhaltamaan sisään. Se tuiversi Lauran suorja ruskeita hiuksia ja Maryn kultaisia kiharoita, ja voimakas auringonpaiste sai heidät siristelemään silmiään.

Silloin tällöin loikki kookas urosjänis pitkin hyppin ruohonlatvojen yli. Jack ei ollut tietäkseenkään siitä. Jack-parka oli myös väsynyt, ja sen tassut olivat kipeytyneet pitkästä matkasta. Vankkurit vaappuivat eteenpäin, kangaskatos paukahteli tuulessa. Heidän

takanaan näkyi kaksi heikkoa pyöränuraa, ikuisesti samanlaisina.

Isän selkä oli painunut köyryyn. Ohjakset riippuivat löysinä hänen käsissään, tuuli liehutti hänen pitkää ruskeaa partaansa. Äiti istui suorana ja liikkumattomana, kädet ristissä helmassa. Carrie-vauva nukkui pesässä, joka oli valmistettu pehmeiden myttyjen väliin.

– Hohhoijaa! haukotteli Mary, ja Laura sanoi:

– Emmekö me saisi lähteä juoksemaan vankkurien perässä, äiti? Minun sääreni ovat ihan puutuneet.

– Ei, Laura, äiti sanoi.

– Asetutaanko kohta leiriin? kysyi Laura. Tuntui kuluneen kovin pitkä aika keskipäivästä, jolloin he olivat syöneet puolista istuen raikkaalla nurmella vankkurien katveessa.

Isä vastasi: – Ei vielä. Näin varhain ei kannata leirytyä.

– Mutta minä haluan leirytyä nyt! Olen kamalan väsynyt, sanoi Laura.

Silloin äiti komensi: – Laura!

Hän ei sanonut muuta, mutta se merkitsi, että Laura ei saanut valitella. Sen jälkeen Laura lakkasikin valittamasta ääneen, mutta hän oli edelleen tyytymätön itseksensä. Hän istui ja valitteli mielessään.

Hänen jalkojaan särki, ja tuuli pörrötti lakkaamatta hänen hiuksiaan. Ruohikko aaltoili ja vaunut keikkuivat, eikä pitkään aikaan tapahtunut mitään muuta.

– Kohta tulemme jollekin purolle tai joelle, sanoi isä. – Näettekö noita puita tuolla edessäpäin, tytöt?

Laura nousi pystyyn ja piteli kiinni tukikaaresta. Kaukana heidän edessään näkyi matala tumma tahra.

– Ne ovat puita, isä sanoi. – Sen voi päätellä varjojen muodosta. Tässä maanäässä puut merkitsevät vettä. Tuonne me leiriydymme tänä iltana.